

## STRATFOR: FORECASTING JAPAN (4): 25 YEARS LATER

A Stratfor Japán gazdaságát és társadalmát elemző sorozatának lezáró részében felvázolja az ország következő 30 évének lehetséges folyását. A demográfiai problémák kiemelt szerepet kapnak, ami újabb kérdéseket vet fel a jövőről. Vajon képes lesz az Abenomics felrázni a válságos helyzetbe jutott gazdaságot? Lejtmenetben marad a társadalom, vagy új kezdeményezések lépnek be a politikai életbe?

### Bevezetés

A Stratfor Japán fejlődésének új útjait taglaló sorozata negyedik, záró részében az ország a következő huszonöt évre előre vetített lehetőségeit taglalja. Ennyi időre biztosan szüksége lesz ahhoz, hogy kilábaljon jelenlegi válságállapotából, amelybe a hidegháború befejezése óta folyamatosan mélyebbre csúszott.

Ennek egyik első törekvése a szintén a hidegháború vége óta fennálló politikai rendszer megváltoztatása. Kiemelendő, hogy a változások jelentős demográfiai folyamatok háttérében fognak végbemenni. A 65 év feletti arányának 2005 óta tapasztalt, 33 százalékos növekedésével Japán túlszárnyalt minden előregedő társadalmat, s bár ez a ráta a következőkben lassú csökkenésnek indul, még így is komoly hatások várhatók a munkaerőpiac terén. 2040 körül mennek majd nyugdíjba az 1968-76 közötti népességrobbanáskor születettek, s a jelenlegi termékenységi ráta mellett 2060 körül már egyenesen katasztrófahelyzettel kell szembenéznie a társadalmi rendszernek, s ez hatalmas belső gazdasági és társadalmi problémákat okozhat majd a 2040-es évek után.

### A gazdaság és a politika változásai

A következő öt év a fennálló rendszer reformját hozza, amely lebontja a régi szerkezetet, s ez komoly változásokat hoz a Liberális Demokrata Párt, az államapparátus és a kereitsuk[i] szoros kapcsolatában. Politikai téren a tokiói vezetésnek féken kell tartania a gazdaságilag nem versenyképes nagy kerületek választói erejét, s aktivizálnia kell a hatvanöt év feletti választók kapacitásait. Mindeközben szükség van a japán cégek versenyképességének, hatékonyságának és termelékenységének fokozására, mivel a gazdaság csupán ezzel tudja ellensúlyozni a munkaerőpiac 2020 után várható beszűkülését és a népesség rohamos csökkenését.

A következő két évben azonban az Abe Shinzo japán miniszterelnök által kitűzött körforgás elérését tartják szem előtt, amely szerint a magasabb foglalkoztatottság nagyobb belső fogyasztást eredményezne, s ez tovább növelné a foglalkoztatást. Azonban ezt még az előtt kell megtenni, hogy a japán kormány az általános forgalmi adó vagy a társasági adó növelésére kényszerülne. A kötvények vásárlása terén a japán jegybank üteme fenntarthatatlan, ezért 2017-re ezt is csökkenteniük kell.

Habár az "Abenomics" képes lesz némi változást felmutatni a következő két évben, azonban ez még nem elég a fenntartható növekedéshez, s esélyeiket még inkább rontja a legfőbb japán exportpiacok, a kínai és az európai gazdaságok gyengülése. A külföldi befektetések felfüggesztésével a hazavont tőke kevesebbet fog érni, amely csökkenti a hazai befektetési hajlandóságot, és emeli a japán termékek árát, ezzel rontva versenyképességüket a kelet-ázsiai térségben. Mindez a japán kormány költségvetési hiányát fogja okozni, amely az egyének vagy a cégek fokozott adóterheit eredményezi, így Tokió mindkét esetben komoly dilemma elé néz.

Ennek ellenére nem valószínű az Abenomics összeomlása, ugyanis a Bank of Japan képes lesz úgy monetáris ösztönzést végrehajtani, hogy ez ne ássa alá az állampapírpiacot. Az elemzők abban bíznak, hogy a nehézségek ellenére képesek lesznek külföldi befektetőket bevonni az újabb iparágakba és más szektorokba, mivel az Abenomics erős alapokon áll és gazdaságilag ésszerű. Azonban a közösség hosszú távú hasznát az egyének nehézségei fogják megelőzni, amit – a 2016-ban várható növekedés ellenére – meghosszabbíthat az adóterhek növelése. Ennek következményei közvetlenül a választásoknál mutatkozhatnak meg: 2014-ben Abe csupán az ellenzék megosztottságának köszönhető győzelmét, míg a jövőben a mezőgazdasághoz kötődő idősebb és a kisvállalkozó középkorú generációk a szavazáskor könnyen éreztethetik elégedetlenségüket.

Azonban az Abe-adminisztráció sorsa nem a gazdasági sikereken, hanem egy új, reformorientált vezetői réteg felemelkedésén áll vagy bukik. A hosszú távú biztonságot célzó reformok elkerülhetetlenek, s ennek következményeként az idősebb generáció szavazataival mindenképpen ki fogja fejezni a katonai reformok iránti ellenérzéseit. Mivel azonban az újítás elkerülhetetlen, szükség esetén a kormány el fog fordulni a választói demokráciától. A felszínen változatlan rendszer ellenére a minisztériumok egyre inkább csökkenteni fogják a törvényhozás autonómiáját, amely egy húsz éves fejlődési folyamat megakasztója lesz, s bizonyos szempontból a második világháborút követő évtizedeket hozza vissza: az államapparátus a politikától függetlenül irányítja az országot. Az így működő adminisztratív elit gyökerei messzire nyúlnak vissza a japán történelemben, s e hagyomány megerősödése biztosíthatja az Abenomics pártpolitikától független fennmaradását.

## A kínai fenyegetés

A következő öt évben a kínai haderő a gazdasági fellendülés és a politikai kavargások miatt egyre erősödni fog, ez Japántól a haditengerészet és a felderítés terén is fokozott aktivitást kíván, valamint szorosabb összefogást délkelet-ázsiai partnereivel. Már a telepített hajók és rakéták pusztaszáma is hirtelen konfliktusokhoz vezethet, azonban ezek növelhetik a japán katonai fejlesztések hazai támogatását. 2020-ra jelentősen nőni fog azon fiatal hivatalnokok és üzletemberek száma, akik keresztülvihetik a reformtörekvéseket, emellett Japán sokat profitálhat az ASEAN fokozott integrációjából, növelve befolyását Délkelet-Ázsiában és India közelében. Mindezt Kína szem előtt tartásával fogja megtenni, azonban a hasznot tőle függetlenül aratja le.

## 2020 után – előrejelzés

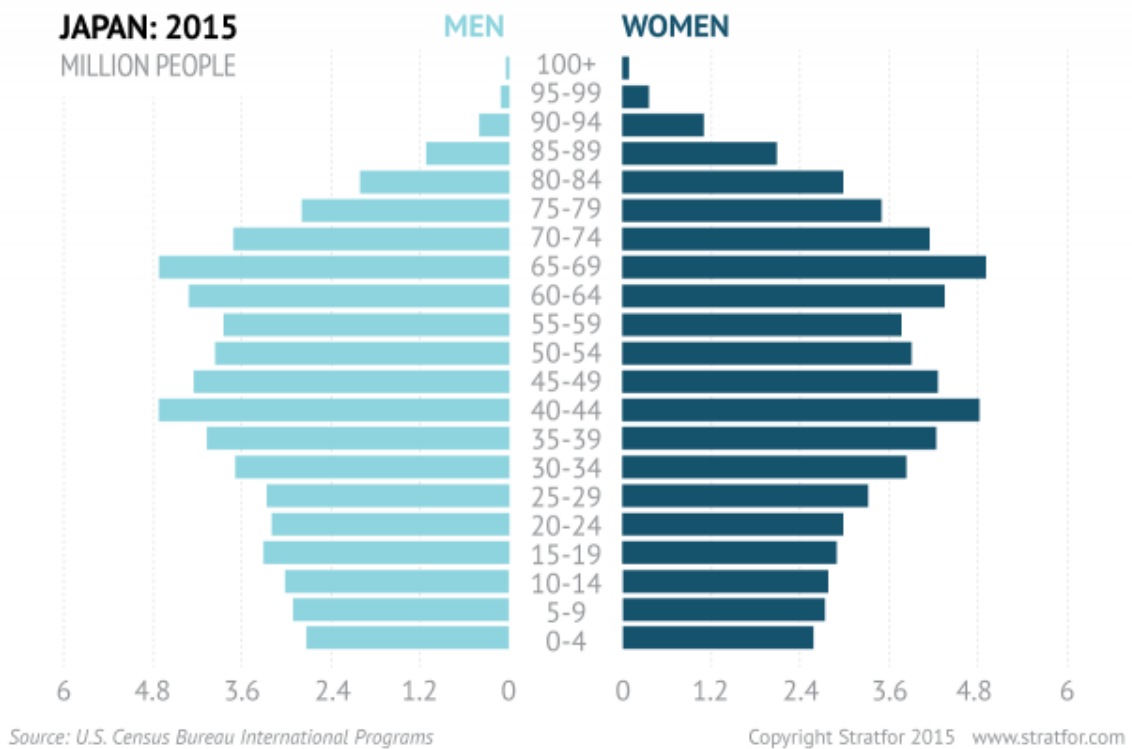
2020-ban Japán erősebb pozícióból kezdheti az új évtizedet. Az idősebb generáció erősödő táborára ellenére az akkori kormányzat könnyebben viheti át a reformokat, ezt főként a mezőgazdasági és egyéb lobbik megtörése gyorsíthatja fel. Amint a második világháború előtt született generáció kivonul a politikából, felcsapnak a Kína elleni indulatok és a nacionalizmus, így még gyorsabban hajthatnak végre védelmi reformokat. Ekkor fogja éreztetni hatását az Abenomics, azonban a demográfiai problémák súlyosbodása rontani fogja az amúgy is nehezen fenntartható GDP-növekedés esélyeit. Ekkorra a munkaerő 3.3 millió fővel csökken majd, de az ebből következő nyomást a reformok képesek lesznek ellensúlyozni, az életszínvonal, a hatékonyság és a termelékenység stabil marad. Ez adhat alapot az országnak térségbeli pozíciójának megerősítéséhez, mind katonai, gazdasági és politikai téren.

2020 és 2030 között a munkaképes népesség száma 4.8-5.6 millió fővel fog csökkenni, amely bár a kevesebb, mint az előző évtizedben tapasztalt 7-8 millió, azonban a GDP fenntartására a gazdaság két százalékos növekedésére van szükség. Ezt munkaügyi reformokkal és a magas hozzáadott értéket termelő ágazatok növelésével érhetik el.

1. ábra: Japán korfája 2015-ben

## DEMOGRAPHIC PYRAMIDS

By 2025, Japan's workforce will shrink by around 5.5 million, and by 2040, people over 65 will make up 36 percent of the population.

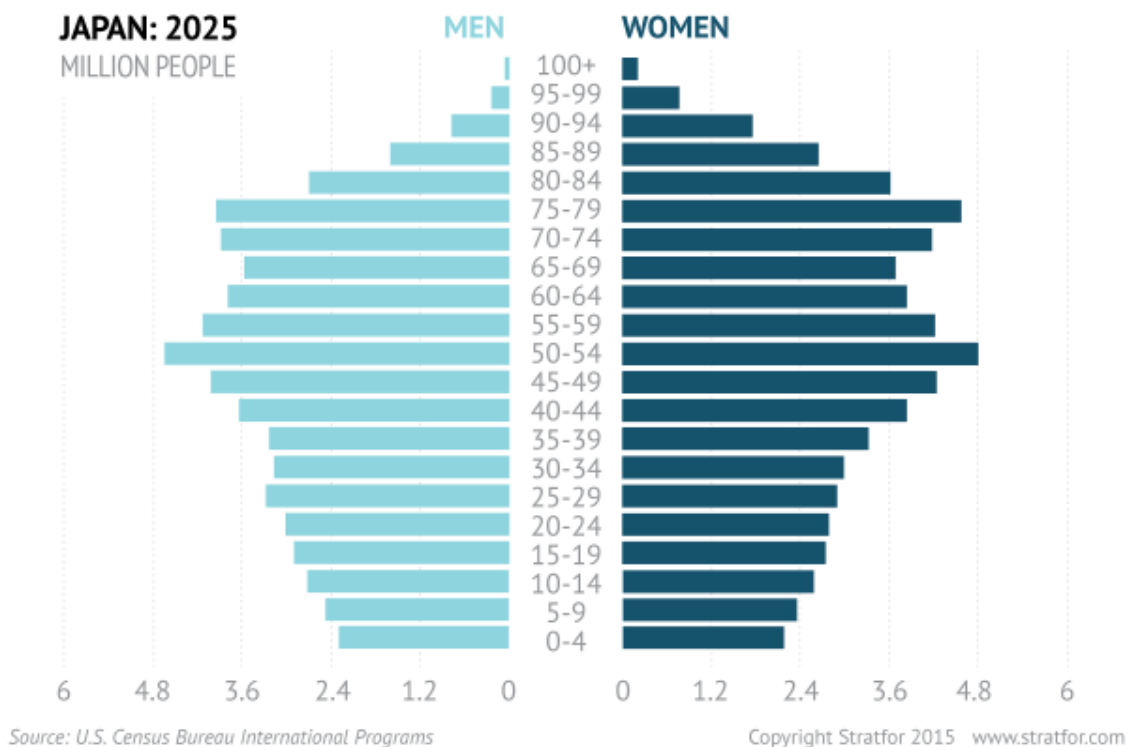


Forrás: <https://www.stratfor.com/sample/analysis/forecasting-japan-25-years-later>

A foglalkoztatási problémák megoldása főként az idősebb generáció támogatása miatt kritikus, s bár a 65 év feletti lakosság arányának növekedése lassuló tendenciát mutat, az abszolút teher egyre nagyobb lesz. 2030-ra a 65 év felettek a társadalom 32, míg az aktív dolgozók 56 százalékát fogják adni.

2. ábra: Japán korfája 2025-ben

## DEMOGRAPHIC PYRAMIDS



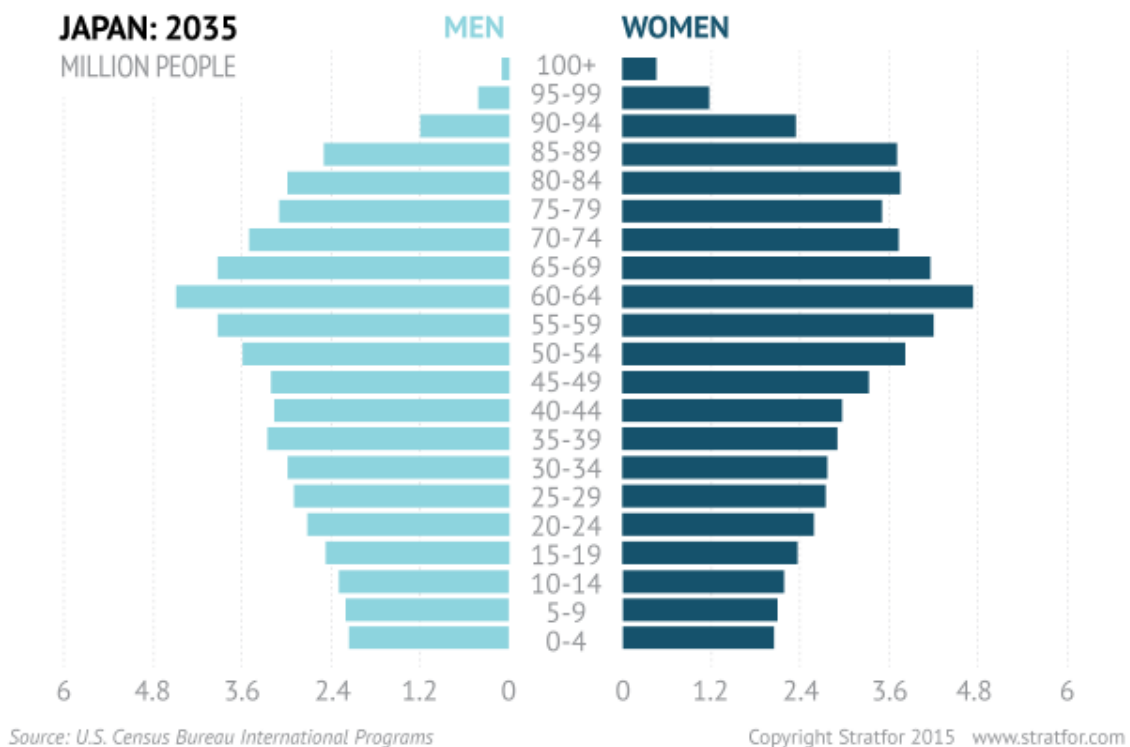
<https://www.stratfor.com/sample/analysis/forecasting-japan-25-years-later>

Bár Tokió képes lesz a japán gazdaság ösztönzésére, a gyengülő kínai és európai gazdaságok nehézséget okozhatnak: csupán a japán jövedelmekből nem lehet a hiány finanszírozásához elegendő adóbevételre szertenni, s így az adósságállomány és annak kezelési költségei növekedni fognak.

2020 és 2030 jelentős változások jönnek a kínai-japán kapcsolatokban, s a 2015 és 2018 között meggyengülő gazdaságú Kína felől érezhető fenyegetés miatt az USA és Japán, valamint térségbeli partnereik egyre inkább összefognak majd. Peking egyre erősebb katonai expanziója miatt a két ország együttműködése egyre szorosabb lesz, s már 2025 előtt világossá válik majd, hogy az USA és Japán vezette koalíció a gazdaság és katonaság terén is jóval erősebb. Ez egybeesik a Kínában régóta elnyomott társadalmi és politikai erők elszabadulásával, s az emiatt, valamint az erősen központosított rendszer miatt kialakuló válság a 2022 előtti vezetői generációváltás előtt fog betetőzni.

3. ábra: Japán korfája 2035-ben

## DEMOGRAPHIC PYRAMIDS

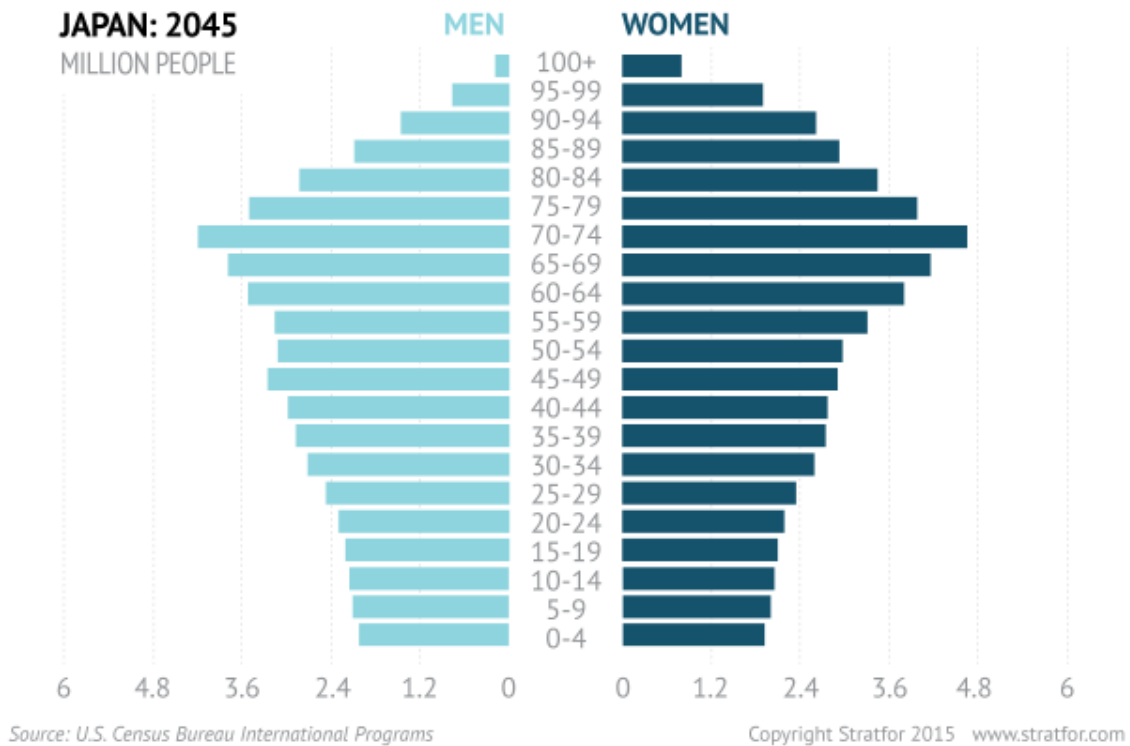


Forrás: <https://www.stratfor.com/sample/analysis/forecasting-japan-25-years-later>

2025-ig a térség országai Kína legfőbb ellensúlyaként tekintenek Japánra. Azonban a politikai felfordulás és a gazdasági nehézségek Kínát hamarosan leszállóágra teszik, 2020-ra pedig eléri a csökkenés mélypontját, amely erősen megmutatkozik az éves GDP-növekedésben. A 20-as évek végéig nem lesz képes feléledni, ekkorra tud átállni a fogyasztásalapú gazdaságra a megerősödő városi középosztály segítségével, azonban ekkorra megnő a kelet-ázsiai térség gazdasági széttagoaltsága. Erre válaszként az USA vissza fogja szerezni korábbi pozícióit a térségben, azonban megakadályozzák a teljes kínai összeomlást, mivel az Kelet-Ázsia végletes szétszakadását eredményezné. Ehhez azonban Japánt bizonyos szinten kényszerítenie kell, a felszínen zajló konfliktusok elkerülésével. Így 2020 után Japán egy lábadozó Kína és egy ebben segítő USA között találja magát, s ez a demográfiai csökkenéssel együtt megnehezíti Japán helyzetét.

4. ábra: Japán korfája 2045-ben

## DEMOGRAPHIC PYRAMIDS



Forrás: <https://www.stratfor.com/sample/analysis/forecasting-japan-25-years-later>

A munkaerő-csökkenés és az idősödés a 30-as években még nem közelíti meg a 40-es években várható meredek zuhanást, s a 2010-20-as évek termékenységfokozásának eredményei még nem mutatkoznak meg. Amennyiben képesek növelni a termékenységet, a 40-es években még nagyobb gazdasági feszültségek fognak mutatkozni. 2060-ra az aktív dolgozók száma a 2015-ös felére csökken, s a teljes lakosság 25 százalékkal kevesebb lesz. Mindez azt mutatja, hogy 2040 után Japánnak főként belső gazdasági és szociális ellátási gondokkal kell szembenéznie.

Az eredeti cikk: Forecasting Japan: 25 Years Later. In: Stratfor.

<https://www.stratfor.com/analysis/forecasting-japan-25-years-later> (2010. 10. 06.)

[i] Nagy befolyású japán cégcsoportok, amelyek több szektorban (pénzügy, biztosítás, nehézipar, autógyártás) is jelentős tevékenységet folytatnak.